

Motion till riksdagen 2008/09:Ub464

av Olof Lavesson m.fl. (m, c, v, fp, mp)

Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation inom utbildningsväsendet m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-kompetens för anställda inom utbildningsväsendet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-frågor i skollagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kursplanerna på grundskole- och gymnasienivå.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-frågor inom olika skolämnen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alla elevers rätt till objektiv undervisning i HBT-frågor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bilden av HBT i läromedel.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undervisning i HBT-frågor för lärarstudier.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Polishögskolan ska omfattas av lagen (2001:1268) om likabehandling av studenter i högskolan.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarshögskolan ska omfattas av lagen (2001:1268) om likabehandling av studenter i högskolan.²

¹ Yrkande 8 hänvisat till JuU.

Fel! Okänt namn på

² Yrkande 9 hänvisat till AU.

Riksdagens HBT-grupp

Riksdagens HBT-grupp är ett tvärpolitiskt nätverk i Sveriges riksdag som diskuterar och utarbetar förslag till riksdagsbeslut kring lagstiftning som berör homosexuella, bisexuella och transpersoner. Totalt deltar ett 60-tal personer i gruppen. Motionen är undertecknad av en riksdagsledamot ur varje partigrupp som deltagit i nätverkets arbete med motionen.

HBT är en paraplybeteckning för homosexuella, bisexuella och transpersoner. Homosexuella och bisexuella är män och kvinnor i olika åldrar med olika etnisk bakgrund, religion och politisk uppfattning. Med transpersoner brukar man avse transvestiter, transsexuella, intersexuella. Drag Kings/Queens som har en könsidentitet eller ett beteende som tidvis eller alltid skiljer sig från vad som utifrån stereotypa men utbredda föreställningar kan förväntas beroende på deras biologiska kön. Det kan också vara individer som av omgivningen uppfattas ha eller ge uttryck för en avvikande könsidentitet, till exempel genom att deras könsidentitetsuttryck tidvis eller alltid skiljer sig från normen för det kön som registrerats för dem vid födseln. Transpersonsbegreppet som politisk term förutsätter inte att individen själv identifierar sig som transperson.

Våra utgångspunkter

Alla människor har vissa grundläggande behov gemensamma. Till dessa hör behov av kärlek, sex, trygghet och gemenskap med andra människor. Kärlek är en viktig drivkraft för såväl en personlig som samhällelig utveckling. Vår utgångspunkt är att kärlek och sexualitet mellan människor av samma kön är lika mycket värda som kärlek och sexualitet mellan människor av olika kön. Alla skall kunna leva ett värdigt liv, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet. Tyvärr finns det i vårt samhälle ett förtryck av homosexuella, bisexuella och transpersoner, vilket bland annat tar sig uttryck i form av trakasserier, diskriminering och våld, våld som leder till döden. Riksdagen uttalade redan 1973 i utskottsbetänkande LU 1973:20 att ”en samlevnad mellan två parter av samma kön är en från samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform”. I regeringens proposition 1986/87:124 heter det att ”den enda säkra skillnaden mellan homosexuella och heterosexuella är att homosexuella känslomässigt dras till personer av samma kön.

I homosexuellas och heterosexuellas förhållanden finns motsvarande känslor av vänskap, omsorg, lojalitet, ömhet, kärlek och såvidare.” Trots dessa ställningstaganden finns diskriminering även i lagstiftningen. Bristerna består till stora delar av att lagar och praxis inte är anpassade till den verklighet som råder samt att de i många fall missgynnar personer på grund av deras sexuella läggning eller könstillhörighet. I denna motion, som är ett resultat av vårt tvärpolitiska samarbete, föreslås sådana förändringar som vi anser är viktiga att genomföra för att målsättningen om ett pluralistiskt och mångkulturellt samhälle skall kunna uppnås. Denna vision innebär ett samhälle fritt från diskriminering, våld och fördomar mot personer på grund av deras sexuella

Fel! Okänt namn på

läggning eller könstillhörighet. I denna motion tar vi upp sådana frågor som behandlas i utbildningsutskottet.

Utbildningsväsendet och HBT-personer

För att utbildningsväsendet skall ge samma kvalitet i bemötandet av enskilda individer oavsett deras sexuella läggning eller könsidentitet krävs kunskap och insikt. Att en skolsköterska exempelvis skall ha kunskap om hur heterosexuell samlevnad kan gestalta sig är en självklarhet. Men många skolelever har eller eftersträvar relationer med någon av samma kön. Om en skolsköterska saknar den mest grundläggande kunskap om samkönad samlevnad drabbar detta kvaliteten i bemötandet av eleverna.

Motsvarande resonemang kan tillämpas på övriga delar av elevvården liksom på lärarkåren och andra anställda inom skolan. Därför finns det mycket att göra för att utbildningsväsendets anställda skall ha kompetens på området homo-, bi- och transfrågor, det vill säga HBT-kompetens. Med HBT-kompetens menar vi samma typ av insikt, kunskap och förståelse som tas för självklar när det gäller heterosexuell vardag. HBT-kompetensen kan med fördel integreras i ett bredare perspektiv av likaberättigande och likabehandling, precis som jämställdhetsperspektivet bör integreras och inte ses som en isolerad fråga. Skolverket och Högskoleverket bör initiera ett utvecklingsarbete på detta område. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Det är också angeläget att man i den förestående reformen av skollagen uttryckligen skriver in att skolans personal aktivt skall motverka främlingsfientlighet och fördomar inklusive fördomar riktade mot homosexuella, bisexuella och transpersoner. Genom att nämna detta i skollagen synliggör man det åliggande som skolan har att värna de demokratiska värderingarna också på HBT-området. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Undervisningen i HBT-frågor

Sverige införde på ett tidigt stadium sex- och samlevnadsundervisning i grundskolan och på gymnasiet. Undersökningar har dock visat att informationen och kunskapsspridningen om homosexualitet, bisexualitet, transsexualism och transvestism är bristfällig både i grundskolan och i gymnasieskolan samt på de högre utbildningarna.

Det händer ofta att man inte tar upp frågor som rör HBT över huvud taget. Organisationer som RFSU, RFSL och RFSL Ungdom har ofta informatörer som når ut till ett stort antal skolor i landet. Vi anser att det är orimligt att elevens möjlighet att få saklig information om HBT-frågor skall vara beroende av om det finns frivilligorganisationer i närheten av skolan eller inte. I den nya läroplanen för grundskolan är frågor som berör sex och samlevnad invävda i flera ämnen. Kursplanens texter är däremot mycket otydliga i vilka

Fel! Okänt namn på

krav som finns på vad eleven skall uppnå i samlevnadskunskapen. Att skolan skall upplysa om homosexualitet och bisexualitet har helt strukits, detta är vi mycket kritiska till. Vi finner det orimligt att det kravet inte längre finns kvar. Skolan måste ha som sitt ansvar att varje elev efter genomgången skolgång, oavsett om det är en kommunal skola eller en friskola, har utvecklat sin förmåga till att reflektera över frågor som sexuell läggning och könsidentitet. HBT-frågorna måste också uttryckligen tas upp i kursplanerna på grundskole- och gymnasienivå. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Nationella skolmyndigheter bör få i uppdrag att inleda ett utvecklingsarbete för hur undervisningen skall förbättras. Inom skolan borde information om homo- och bisexualitet, samt även könsöverskridande, ingå på ett integrerat sätt i undervisningen för samtliga elever och i samtliga relevanta skolämnen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Tyvärr förekommer det att skolor prioriterar bort undervisning om sexualitet och samlevnad eller att HBT-frågor får en mycket fördomsfull behandling. Det måste tydliggöras att alla elever, oavsett om de deltar i undervisning vid en fristående skola eller en offentligt ägd skola, har samma rätt till en objektiv undervisning i frågor om sexualitet och samlevnad, inklusive undervisning om HBT-frågor. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Delar av läromedel i undervisningen som rör homosexualitet, bisexualitet och transpersoner baserar sig på okunnighet och fördomar. Det handlar om såväl böcker på grundskole- och gymnasienivå som litteratur vid universitet och högskolor. RFSL:s ungdomsförbund RFSL Ungdom har i en studie (oktober 2003) presenterat en unik studie av läromedlen på grundskole- och gymnasienivå som ger anledning till oro. Några publikationer (Linnman, Wennerberg, Carlsten, Magnusson) blev omedelbart indragna för vidare försäljning av Liber förlag efter ett reportage i Folkradion 2003. Ett flertal bokförlag kontaktade RFSL Ungdom för hjälp med att revidera och ta fram nya texter till sina böcker.

Skolverket har, på uppdrag av regeringen, genomfört en granskning av 24 läroböcker för grundskolans årskurser 7–9 och gymnasieskolans A-kurser i ämnena biologi/naturkunskap, historia, religions- och samhällskunskap. Heterosexualitet är det allmänna och oproblematiska, medan homo- och bisexualitet är det specifika och problematiska. Den homo- eller bisexuelle är inte en namngiven person utan en mer diffus ”någon annan”. Homo- och bisexuella personer gestaltas dessutom endast om det uttryckligen handlar om homo- eller bisexualitet och de får därmed enbart representera sin sexuella läggning. Elever som själva identifierar sig som homo- eller bisexuella kan därmed uppleva läroböckerna som exkluderande, kränkande eller diskriminerande.

Kränkande eller djupt fördomsfulla läromedel bör ytterst räknas som en form av trakasserier och behandlas som ett diskriminerings- och arbetsmiljöproblem. Detta är inte acceptabelt och måste med kraft motverkas! Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Fel! Okänt namn på

Kursplaner och läromedel inom akademiska utbildningar

Kursplanerna för vissa akademiska utbildningar bör också ses över i syfte att ge yrkesgrupper de kunskaper som är nödvändiga för att ge alla oavsett sexuell läggning eller könsidentitet ett likvärdigt bemötande. Särskilt viktiga är yrken där man fattar myndighetsbeslut som rör enskildas personliga situation eller där man möter människor som är i kris eller extra sårbara på annat sätt. Därför bör kunskapen om homo- och bisexualitet och transfrågor få en mer framträdande plats i utbildningen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Studenterna vid Polishögskolan och Försvarshögskolan har inte samma skydd mot diskriminering som studenter vid andra högskolor. Vi anser att lagen om likabehandling av studenter på högskolan (2001:1268) även skall omfatta Försvarshögskolan och Polishögskolan så att också studenterna på dessa högskolor ges skydd mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning och könsidentitet. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Stockholm den 2 oktober 2008

Olof Lavesson (m)

Annika Qarlsson (c)

Liselott Hagberg (fp)

Marianne Berg (v)

Gunvor G Ericson (mp)